

Landbúnaðurin

Rætturin til fullan ágóða av egnum arbeiði

TAÐ ER RIMULIGT KRAV HJÁ HVØRJUM ARBEIÐANDI MENNISKJA AT FÁA FULLA OG RÆTTVISA ÚRTØKU AV EGNUM ARBEIÐI. HETTA ER LIVSRÆTTUR, IÐ TEY FLESTU ERU TIL REIÐAR AT ÁSANNA; MEN IKKI LIVSRÆTTUR, IÐ GJØRDUR VERÐUR TIL VERULEIKA TIL DAGLIGT Á ØLLUM ØKJUM — MINNI ENN SO, OG TI MÁ TAÐ VERA EITT ABALMÁL AT SKRÁSETA HENDA RÆTT ALLASTAÐNI, SO ÚRSLITIÐ AV ARBEIÐSORKU HINS EINSTAKA VERÐUR AT FALLA HONUM TIL LUTAR, IÐ VERKIÐ HEVUR GJØRT

Tráðarmaðurin og samfelagið

Tað sigst, at tað í Føroyum eru umleið 2000 tráðarmenn — t.v.s. 2000 mans, ið bara hálvvegis fáa nýttu og rættvísu úrtøku av tí arbeiði, teir hava avrikað. Hetta er ikki bert veruleiki, ið øll kunnu ásanna; men veruleiki, ið øll kunnu ásanna; men veruleiki, ið talar til landsins kosnu menn at taka sær av tí, ið áleikar hjá dugligum tráðarmonnum

HVØR EIGUR ÚRSLITIÐ AV EGNUM ARBEIÐI?

Tá ið ein maður byggir ella keypir sær ein bát, er ognar- og brúksrætturin hansara alt árið.

Tá ið ein maður byggir sær eini hús, er ognar- og brúksrætturin hansara alt árið — har finst eingin framhjáráttur hjá nokrum øðrum at brúka ognir hansara ein stóran part av árinum.

Soleiðis er á flestu økjum; men undantak gevast — undantok, ið menn hava funnið seg í og trækja undir.

Vit taka tráðarmannin.

Hann kann leiga ella keypa sær eina trøð; men hvussu væl, hann hevur goldið leigu sína, hildið teigsumtámla, ella hvussu reiðiliga og skundsliga, hann hevur handað øllumáttum keypspenningin, tá hann keypti trøðina, so er og verður brúksrætturin ikki hansara.

Hann eigur tað, hann keypti bert, ein stuttan part av árinum — einar 5 mánaðir, men aðrir eiga brúksrættin til arbeiði tráðarmansins hinar 7 mánaðirnar av árinum.

BRÚKSRETTURIN — EIN DÝRUR RÆTTUR

Tað er royndur lutur, at Føroyar hava eina avloðaða jarðalóg, ið má haldast at vera full av missøkum og misskiljum.

Almikið varð talað um, at fáa ferðina heimaftur til Føroyar, og hetta er eisini gjørt; men tá hitt romantiska verður píkað burtur av hesum rakstrarrøpum, ið menn lótu gella millum fjøll, so er einki eftir, og gagnsverk hevur hetta ikki roynst føroyingum og Føroyum.

Á tingi hava einstakir menn talað nógv um ognarjorðina; men landsins ognarjorð, ið ein skuldi trúð, tingmenn fyrst fóru at fáa skil á, hava teir einki gjørt við. Hon liggur tí har í sama skili sum altíð og bundin at eini sera ótíðarhóskandi jarðaloggávu.

Við hesum skili ráðandi, er tí sjálvandi ikki nógv at vænta hjá

tráðarmonnum, ið altíð hava verið illa fyri.

Væl er munur á tráðarmonnum. Summir hava ikki gjørt stórvegis við síni tráðarstykki; men aðrir hava roynst av allra bestu jarðarbrúkarum, hava velt dugliga og gjørt besta kulturbætur burtur úr ringasta haglendi.

Hetta hevur ofta verið tungt, torført og drúgt arbeiði, og flestir hava fingið litið fyri arbeiðið, meðan hetta er farið fram.

Mett í tímaløn gav tað ikki nógv av sær.

Men við ágrýtni, hugi, slitid og streivið eru tráðir uppdyrkaðar; og tráðarmenn kunnu hava frótt seg yvir slætтар og snøggar teigar yvir væl avrikað verk.

Hvat var nú avreksverkið vert? Bara so mikið, at brúksrætturin til hesar teigar og til hetta verk ikki var hansara meira enn einar 5 mánaðir av árinum.

Hinar 7 mánaðirnar var brúksrætturin annara manna — í hesum førum hjá bøndrunum, ið áttu og eiga grasrættin hin stóra heim- ingin av árinum.

Úrtøkan av arbeiði tráðarmansins fellur øðrum til góðar, og tráðarmaðurin situr við skerðum luti.

Her er ikki talan um at fáa fullan ágóða ella rættvísu úrtøku av egnum arbeiði — áralongum sliti og strevi. Her er bert talan um hálvvegis úrtøku og hálvvegis rættindi, og hartil so einastandandi, at torført verður at finna tess lika.

Tráðarmaðurin eigur ikki sít eigna verk, sleppur ikki at vinna sær fullu nýttuna burtur úr egnum arbeiði og skal náðileyst lata øðrum úrslitið av egnum arbeiði fyri einki. — Hetta er dýrur, hálvur brúksrættur at eiga!

HVI IKKI HIN FULLA BRÚKSRETTIN?

Í nútíðarsamfelagnum ber ikki til at tala um hálv brúksrættindi ella hálvu úrtøku av egnari ogn

og egnum arbeiði.

Brúksrættindini eru á hesum oki so stórliga skerd, at tráðarmaðurin ongatíð hevur rætt at gera, sum hann vil, við sína trøð.

Tað er ikki einans tað, at hann ein stóran part er tvingaður at fæða fenað hjá øðrum; men honum verður sýtt t.d. sjálvur at hava seyð inni á sínum egna.

Nú ber til at keypa sær viss rættindi hjá sær sjálvum — vetrarfríðing; men vetrarfríðingurin er ovurúr, ikki minst tá vit leggja kostnaðin av egnum arbeiði aftrat.

Tað er ikki so langt síðan, at dómur fall í einum tráðarmáli; stríð var um brúksrættin á trøðni, og aftráð mikið hóvastak segði rætturin, at maðurin ikki mátti hava sín egna seyð inni á sínu egnu trøð. — Tað var ein danskur dómari, sum dømði!

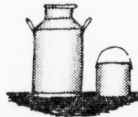
Hvat vildi ein danskur bóndi sagt, um ein dómari kom har og dømði hann at halda honur í staðin fyri grisar ella als ongan fenað at halda, men í staðin fyri leggja sínar jarðateigar onnar fyri fenaðinum hjá granninum?

Ognarrætturin og harvið brúksrætturin er skrásettur í grundlógini; men her er tað skilligt, at hesin rættur ikki røkkur allar greinir í samfelagnum — og tað kann væl ikki verða ætlanin við einum sliikum dýrmettum rætti.

TÍÐARHÓSKANDI JARÐA LOGGÁVA ER NEYÐUG

Føroyskt jarðabruk, sum altíð hevur verið illa fyri, treingir til nýggja og tíðarhóskandi loggávu, og sjálvandi skal henda loggáva eisini vernda um tráðarmennin, tí mangir av teimum hava verið og eru dugligir menn, ið hava gjørt valaverk fyri at gronka okkara land og harvið skapt virðir, ið eru av alstórum týðningi fyri okkara fólk.

Mangir teirra eru stórir luthavarar í okkara epla- og mjólkaframleiðslu, sum ívaleytt kundi verið munandi stórri, um tráðarmenn fingi loyvi til at vinna sær fulla nýttu og fulla úrtøku burtur úr teim um, ið sjálvandi skuldi

verið teirra ogn við fullum brúksrætti allar ársins tíðir. Tá kundi henda ogn í mongum førum givið munandi meira av sær og komið enn fleiri til góðar.

Ein nýggj jarðalóg má til fulnar skapa rættlag í ognarviðurskiptum og tryggja einstaklinginum fullan brúksrætt, óskerð og rættvísu úrtøku av egnum arbeiði

SKULA TIT BRÚKA BIL

persónkoyring ella skúla- koyring, so snaríð tlf. 3456

Alexander Dalfoos

Koppingin móti barnalamningi

Annað umfar

Undirtøkan í fyrra umfari, nú koppað hevur verið í øllum bygðum landsins, má sigast at hava verið góð. Útvið 19.000 børn og tilkomin hava fingið sær sevu ella sukurmolu!

Nú verður farið undir annað umfar. Frá mánaðegi 2. til leygardag 14. mai verður aftur koppað — í hesum umfari fyri virusflokkarnar I, II og III samanblandaðar (í fyrra umfari varð bara koppað fyri virusflokk III).

Koppingin fer í allar mátar fram á sama hátt sum seinast og verður ókeypis boðin øllum, ið eru millum 5 mánaðir og 40 ára gomul, kortini so, at øll foreldur, sum koma saman við bornum, verða koppað, um tey sjálvi vilja, hóast tey eru eldri enn 40 ár.

Læknarnir lýsa, hvør í sínum læknadomi, nær og hvar ið koppingin verður, og øll verða biðin biðin um at mæta til tær tíðir, sum fráboðaðar eru frammanundan. Men eins og seinast eru fólk ikki bundin at mæta har, ið tey búgva, liggur tað betri fyri hjá teimum at mæta í aðrari bygð. Tað batar ikki at venda sær beinleiðis til læknarnar, tí tað er ikki loyvt teimum at koppa í privatum praxis.

Oll, sum vóru í fyrra umfari, eiga at koma aftur nú í øðrum umfari! og øll, sum ikki sluppu við fyrru ferðina, eiga kortini at koma nú í øðrum umfari! Tí at hesa ferð verður sum nevnt koppað fyri allar triggjar virusflokkarnar, fyrru ferðina (av ymsum atvoldum) bert fyri tann eina.

Tey, sum fyrr hava verið, verða biðin um at hava við sær tann fløta, gula koppingarseðilin, tey fingi ta.

Fyri fólk, sum av onkrari atvold ikki fáa komið í omanfyrirnevnda tíðarskeiðið, verður koppingin uppfærturikin eftir nærri lýsing ein dag í vikuni 16. — 22. mai í teimum bygðum, har lækni býr.

Ivaleytt verður hetta seinasta ferðin, at so víðgongd kopping verður móti hesi sjúku. Komandi árin verður tilboðið einans uppfærturikið fyri smábørn, so við og við sum tey verða borin í heim.

Latíð tí ikki hetta seinasta tilboð um tykkum fara, men mótið fjøl-

ment! Foreldur, sum latið hava børn síni til hesa kopping, kunnu við góðari samvitsku siga, at tey hava roynt at vart tey so væl, sum læknavisindin í dag er før fyri — men fyrstani tá!

H. D. Joensen
landslækni

Lesararnir skriva

Um børnini

»14. september« stóð fyri stuttum á áhugaverd grein um børnini og summaríð. Niðurlagið var, at børn bæði sálarliga og líkamliga tráa eftir summar og ljósi, eins og gróðurin ger tað. Skipaðir eiga at verða arbeiðsskúlar og leirskúlar og annað tilíkt so børnini kunnu sleppa meira út, verður skrivað.

Tað er rætt, ið skrivað verður, og tað er gleðiligt, at menn siggja, at har er eitt oki, vit eru til afturs á. Undirritaði hevði grein um sama mál seinasta heyst, hvar eg mælti til, at skúlastjórnin sum eina roynd leigaði lærarahúsin í Bø til hetta endamálið. Men tað kann skrivast og skrivast; tey børn, ið kundu fingið gagn úr soverðum, um tilíkti blíva vaksn, meðan skrivað verður »mens græsset gror, dør horsemor«.

Tianbetur er tað onkur ið skrivar minni og í staðin fyri virkar — í hesum føri er tað bróðrasamkoman. Teir byggja í dag, eini hús á Vatnsøymur. Millum annað ætla teir við hesum húsinum at taka ímóti bornum um summaríð. Ein trúarbólkur brýtur her slóð fyri skúlanum og traðkar eina gotu, ið skúlin fyri langari tíð síðani skuldi hava traðkað.

Oftaligt er tað, at teir donsku ríkisumboðsmenninir, — tann síðsti í raðnum M. Wahl — sum formenn í skúlastjórnini ikki hava fingið gongd á her. Teir eru komnir úr donskum skúlum, og víð hvussu væl teir donsku institutiónir fyri børnum um summaríð hava roynst.

Leif Nolsøe

NORÐOYA SPARIKASSI

stovnaður 1919

Renta av innsettum peningi:

3 mánaða uppsøgi	5 % p. a.
Uttan uppsøgn	4 % p. a.
Kekk — konti	2 % p. a.

Fyri innskot við longri uppsagnartíð verða renta latin eftir seravtalu

Lán verða givin móti veð í jørð og bygningum.

Avgreiðslutíð hvønn gerandisdag kl. 10—12 og kl. 13½—15½, leygardag kl. 10—12½

FÆRØSK MARGARINE

Vita No 1

VITAMINISERET

FÆRØSKT PRODUKT

FINT PRODUKT